(3). Abduganiyeva Z.A. Ilmiy diskursning o‘ziga xos xususiyatlari. Unique features of scientific discourse. SCIENCEPROBLEMS.UZ-“Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” №10(4), 2024, 202–205-bet.

(4). Ducrot O. Les modificateurs déréalisants. Journal of Pragmatics, 24/1–2, 1995, p. 145–165.

(5). Swales J. 1990. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge, Cambridge University Press, p. 141.

(6). Kocourek R. 1991 [1982]. La langue française de la technique et de la science. Vers une linguistique de la langue savante (2e éd. augmentée). Wiesbaden/Paris, Brandstetter Verlag.

Xasanova Yulduz Muxtor qizi (Navoiy davlat universiteti dotsenti v.b., filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD); yulduzxasanova025@gmail.com; https://orcid.org/0009-0001-1051-3489)

ZAMONAVIY INGLIZ MOTIVATSION DISKURSIDA PERSUAZIV LINGVOPRAGMATIK MEXANIZMLAR

Annotatsiya. *Maqolada zamonaviy ingliz motivatsion diskursidagi persuaziv lingvopragmatik mexanizmlar to‘rt yetakchi muallif, ya’ni, S.R.Koveyning “The 7 Habits of Highly Effective People”, J.Klirning “Atomic Habits”, B.Braunning “Daring Greatly” va K.Dvekning “Mindset” asarlari materialida qiyosiy tahlilga tortilgan. Tadqiqotning nazariy asosini J.Sirl illokutiv aktlar taksonomiyasi, F.R.Palmer modallik tipologiyasi hamda G.Leykof va M.Jonsonning konseptual metafora nazariyasi tashkil etadi. Empirik korpus yuz oltmish sakkiz diskurs fragmentini qamrab olgan bo‘lib, har bir muallif korpusining illokutiv profili, modallik dominanti va metaforik domenlari qiyoslangan. Tadqiqot natijalari to‘rt mualliflik diskursning o‘zaro to‘ldiruvchi persuaziv paradigmalarini shakllantirishini ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *motivatsion diskurs, lingvopragmatika, persuaziv strategiya, illokutiv akt, modallik, konseptual metafora, S.R.Kovey, J.Klir, B.Braun, K.Dvek.*

Хасанова Юлдуз Мухтор кизи (доктор философии (PhD) по филологическим наукам, исполняющая обязанности доцента Навоийского государственного университета)

ПЕРСУАЗИВНЫЕ ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ АНГЛИЙСКОМ МОТИВАЦИОННОМ ДИСКУРСЕ

Аннотация. *В статье на материале произведений С.Р.Кови “The 7 Habits of Highly Effective People”, Дж.Клира “Atomic Habits”, Б.Браун “Daring Greatly” и К.Двек “Mindset” сравнительно анализируются персуазивные лингвопрагматические механизмы современного английского мотивационного дискурса. Теоретической основой исследования выступают таксономия иллокутивных актов Дж.Сёрла, типология модальности Ф.Р.Палмера, а также теория концептуальной метафоры Дж.Лакоффа и М.Джонсона. Эмпирический корпус охватывает сто шестьдесят восемь дискурсивных фрагментов; в каждом авторском корпусе сопоставлены иллокутивный профиль, модальная доминанта и метафорические домены. Результаты показывают, что четырёх-авторский дискурс формирует взаимодополнительные персуазивные парадигмы.*

Ключевые слова: *мотивационный дискурс, лингвопрагматика, персуазивная стратегия, иллокутивный акт, модальность, концептуальная метафора, С.Р.Кови, Дж.Клир, Б.Браун, К.Двек.*

Khasanova Yulduz Mukhtor kizi (PhD in Philology, Acting Associate Professor, Navoi State University)

LINGUAPRAGMATIC MECHANISMS OF PERSUASION IN MODERN ENGLISH MOTIVATIONAL DISCOURSE

Annotation. *The article comparatively examines the persuasive linguopragmatic mechanisms of modern English motivational discourse on the material of four leading authors, namely S.R Covey’s “The 7 Habits of Highly Effective People”, J.Clear’s “Atomic Habits”, B.Brown’s “Daring Greatly” and C. Dweck’s “Mindset”. The theoretical basis of the study is constituted by J.Searle’s illocutionary act taxonomy, F.R.Palmer’s modality typology and G.Lakoff and M.Johnson’s conceptual metaphor theory. The empirical corpus covers one hundred and sixty-eight discourse fragments; the illocutionary profile, modality dominant and metaphorical domains of each author corpus are compared. The results show that the four-author discourse forms complementary persuasive paradigms.*

Keywords: *motivational discourse, linguopragmatics, persuasive strategy, illocutionary act, modality, conceptual metaphor, S.R.Covey, J.Clear, B.Brown, C.Dweck.*

Kirish. Zamonaviy ingliz motivatsion adabiyoti so‘nggi o‘ttiz-qirq yil davomida o‘zining yaqqol janriy chegaralari, tanish uslublari va barqaror lingvopragmatik mexanizmlariga ega bo‘lgan diskurs makonini shakllantirdi. Ushbu makonning mashhur vakillariga S.R.Kovey, J.Klir, B.Braun va K.Dvek kabi mualliflar kiradi. Ularning asarlari nafaqat mualliflik falsafalarini, balki o‘ziga xos bo‘lgan milliy-madaniyatni

aks ettiruvchi kognitiv-pragmatik loyihalarni namoyish etadi. Mazkur maqolada aynan shu to‘rt mualliflik diskursida persuaziv lingvopragmatik mexanizmlar qiyosiy tarzda tavsiflanadi.

Tadqiqotning dolzarbligi zamonaviy motivatsion diskursning yaxlit lingvopragmatik modelini yaratish zarurati bilan izohlanadi. Mazkur vazifa alohida bir muallif diskursi doirasidagi tahlil bilan cheklanmay, balki ko‘p mualliflik korpusi asosida olib borilgan qiyosiy tadqiqotni taqozo etadi. Zero, muayyan muallif diskursida aniqlangan lingvopragmatik qonuniyatlarning umumjanriy xususiyat kasb etishini isbotlash ularni motivatsion diskursning boshqa vakillari ijodi bilan qiyosiy tahlil qilish orqali ta’minlanadi.

Adabiyotlar sharhi. Motivatsion diskursning lingvopragmatik tabiati ko‘plab xorijiy tadqiqotchilar tomonidan o‘rganilgan. Jumladan, G.Leykof va M.Jonsonning konseptual metafora nazariyasi motivatsion matnlardagi abstrakt konseptlarni tanish jismoniy tajriba domenlari orqali strukturalash mexanizmini asoslaydi [1;5 p.]. J.Sirl illokutiv aktlar taksonomiyasini beshta guruhga (vakil, direktiv, komissiv, ekspressiv, deklarativ) ajratib, motivatsion janrning pragmatik tuzilishini sistemalashtirish uchun asos yaratdi [2;1–23 p.]. F.R.Palmer modallikning epistemik, deontik va dinamik tiplariga oid tipologiyasi motivatsion dis-kursdagi modal ustunlik masalasini metodologik jihatdan qamrab olishga imkon berdi [3;7–24 p.]. Z.Kevichesh emotsional konseptualizatsiya nazariyasi orqali motivatsion matnlardagi tuyg‘ular sohasini yoritadi [4;3–13 p.].

Persuaziv kommunikatsiyaning nazariy-metodologik asoslari J.Charteris-Blek ishlarida kritik metafora tahlili doirasida rivojlantirilgan [5;21–40 p.]. O‘zbek tilshunosligida esa Sh.Safarovning pragmalingvistikaga oid tadqiqotlari motivatsion janrni tahlil qilish uchun uslubiy tayanch bo‘lib xizmat qiladi [6; 56–76 p.]. To‘g‘ridan to‘g‘ri mualliflar korpusiga oid mavjud tadqiqotlar odatda bitta muallifga qaratilgani sababli, ularni yagona lingvopragmatik matritsada qiyoslash yo‘li hozircha yetarli darajada o‘rganilmagan.

Metodologiya. Tadqiqot empirik korpusi to‘rt manba birlashmasidan iborat: S.R.Kovey “The 7 Habits of Highly Effective People” (2013) [7], J.Klir “Atomic Habits” (2018) [8], B.Braun “Daring Greatly” (2012) [9], K.Dvek “Mindset” (Ballantine Books, 2007-nashri) [10]. Tahlil to‘rt bosqichda o‘tkazildi. Birinchi bosqichda konseptual metafora identifikatsiyasi Pragglejaz guruhining MIP protokoli asosida amalga oshirildi. Ikkinchi bosqichda J.Sirl taksonomiyasi asosida illokutiv aktlar tasniflandi. Uchinchi bosqichda F.R.Palmer tipologiyasi asosida modallik profili tuzildi. To‘rtinchi bosqichda to‘rt muallif korpusining natijalari o‘zaro qiyoslanib, ular o‘rtasidagi persuaziv paradigmatik farqlar aniqlandi.

Natija va muhokama. Tadqiqot to‘rt mualliflik diskursning to‘rt farqli persuaziv paradigmasini oshkor etdi.

S.R.Kovey diskursi: tamoyilga asoslangan persuaziya. Kovey motivatsion muvaffaqiyatni tashqi taktikalardan ko‘ra universal tamoyillarga tayanish bilan izohlaydi. Uning *“Habit is the intersection of knowledge, skill, and desire”* [7;47 p.] fikri **odat – bilim, malaka va istakning kesishish nuqtasi** konseptual metaforasini yuzaga chiqaradi. Shuningdek, *“Most people do not listen with the intent to understand; they listen with the intent to reply”* [7;236 p.] mulohazasi tinglashni passiv qabul qilish emas, balki anglashga yo‘naltirilgan kognitiv faoliyat sifatida qayta talqin etadi. Natijada **tinglash – idrokka olib boruvchi yo‘l** modeli shakllanadi. Ushbu diskursning modallik profili deontik dominant **(should, must, ought to)** bilan tavsiflanadi.

J.Klir diskursi: tizimga asoslangan persuaziya. Klir motivatsion natijani individual irodaning mahsuli emas, balki kundalik odatlar tizimining funksiyasi sifatida talqin qiladi. *“Success is the product of daily habits, not once-in-a-lifetime transformations”* [8;18 p.] g‘oyasi **muvaffaqiyat – kundalik odatlar mahsuli** konseptual modelini ifodalaydi. *“You should be far more concerned with your current trajectory than with your current results”* [8;18 p.] fikrida esa natija (state) va yo‘nalish (trajectory) o‘rtasidagi konseptual siljish kuzatilib, **samaradorlik – natija emas, yo‘nalishdir** modeli ilgari suriladi. *“Time magnifies the margin between success and failure”* [8;19 p.] jumlasi esa **vaqt – kumulativ kuchaytiruvchi omil** metaforasini hosil qiladi. Ushbu diskursda dinamik modallik **(can, will, be able to)** ustunlik qiladi.

B.Braun diskursi: zaiflikka asoslangan persuaziya. Braun motivatsion kuchni tashqi mukammallik obrazida emas, balki zaiflikni tan olish va qabul qilish orqali izohlaydi. *“Vulnerability is not weakness. It’s our greatest measure of courage”* [9;34 p.] fikri zaiflik va jasorat o‘rtasidagi an'anaviy munosabatni qayta talqin qilib, **zaiflik – bu jasorat mezoni** metaforasini shakllantiradi. *“Owning our story and loving ourselves through that process is the bravest thing that we’ll ever do”* [9;110 p.] g‘oyasi shaxsiy tajribani konseptual egalik obyektiga aylantirib, **o‘z hikoyasiga egalik qilish jasorat aktidir** modelini yuzaga chiqaradi. Braun diskursida epistemik modallik ekspressiv illokutiv qatlam bilan uyg‘unlashadi.

K.Dvek diskursi: tafakkurga asoslangan persuaziya. Dvek motivatsion salohiyatni shaxsning sobit yoki o‘suvchi tafakkur modeli bilan bog‘laydi. *“Becoming is better than being”* [10;25 p.] fikri shax-

siyatni yakuniy holat emas, balki uzluksiz rivojlanish jarayoni sifatida talqin etib, **shaxsiyat – doimiy oqim** modelini hosil qiladi. *"The view you adopt for yourself profoundly affects the way you lead your life"* [10; 6 p.] jumlasi **tafakkur qolipi – hayotning arxitektori** metaforasini ifodalaydi. *"The passion for stretching yourself and sticking to it, even (or especially) when it's not going well, is the hallmark of the growth mindset"* [10;7 p.] fikri esa **rivojlanish – qiyinchiliklarni yengish jarayoni** konseptual modelini yuzaga keltiradi. Ushbu diskurs epistemik va deontik modalliklarning uyg'unligi bilan xarakterlanadi.

Illokutiv taqsimot. To'rt mualliflik korpusining qiyosiy tahlili persuaziv strategiyalarning o'ziga xos taqsimotini ko'rsatadi. Kovey korpusida direktiv nutq aktlari 68%ni tashkil etadi. Klir korpusida direktiv-strategik aktlar 52%, komissiv aktlar esa 22% ulushga ega. Braun diskursida ekspressiv aktlar 40%, vakil-refleksiv aktlar 38%ni tashkil qiladi. Dvek korpusida vakil-tushuntirish aktlari 56%, direktiv aktlar esa 24%ga teng. Mazkur ko'rsatkichlar to'rtta persuaziv paradigmaning bir-birini to'ldiruvchi tabiatga ega ekanini tasdiqlaydi.

Xulosa. Tadqiqotda zamonaviy ingliz motivatsion diskursining to'rt mualliflik korpusi lingvopragmatik nuqtayi nazardan qiyosiy tahlil qilindi. Natijada **tamoyilga asoslangan** (Kovey), **tizimga asoslangan** (Klir), **zaiflikka asoslangan** (Braun) hamda **tafakkurga asoslangan** (Dvek) to'rtta persuaziv paradigma ajratildi. Har bir paradigma o'ziga xos illokutiv profil, modallik dominanti va konseptual metaforalar tizimiga ega bo'lib, ularning integratsiyasi zamonaviy ingliz motivatsion diskursining yaxlit lingvopragmatik portretini shakllantiradi. Shu bois mazkur qiyosiy model motivatsion diskursni keyingi tadqiq etish uchun **barqaror *tertium comparationis*** vazifasini bajarishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

(1). Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. Chicago, University of Chicago Press, 1980, 256 p.

(2). Searle J.R. A Classification of Illocutionary Acts // Language in Society. 1976, Vol. 5, № 1, p. 1–23.

(3). Palmer F.R. Mood and Modality. 2nd ed. Cambridge, Cambridge University Press, 2001, 236 p.

(4). Kövecses Z. Metaphor and Emotion: Language, Culture, and Body in Human Feeling. Cambridge, Cambridge University Press, 2000, 224 p.

(5). Charteris-Black J. Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2011, 264 p.

(6). Safarov Sh.S. Pragmalingvistika. Toshkent, O'zbekiston milliy ensiklopediyasi davlat ilmiy nashriyoti, 2008, 320 b.

(7). Covey S.R. The 7 Habits of Highly Effective People. 25th Anniversary Edition. New York: Rosetta Books, 2013, 432 p.

(8). Clear J. Atomic Habits: An Easy & Proven Way to Build Good Habits & Break Bad Ones. New York, Avery, 2018, 320 p.

(9). Brown B. Daring Greatly: How the Courage to Be Vulnerable Transforms the Way We Live, Love, Parent, and Lead. New York, Avery, 2012, 320 p.

(10). Dweck C.S. Mindset: The New Psychology of Success. New York, Ballantine Books, 2007, 288 p.

Atadjanova Marxabo Ilxamovna (Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti tadqiqotchisi; E-mail: marxabo@urdu.uz; https://orcid.org/0009-0003-5513-4655)

GRADUONIMIK QATORLARNING TILDA IFODALANISHI VA ULARNING QIYOSIY-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Annotatsiya*. Mazkur maqolada o'zbek va ingliz tillaridagi graduonimik qatorlarning semantik xususiyatlari qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda vaqt, chastotalik, intensivlik va siklik munosabatlarni ifodalovchi graduonimik birliklarning strukturaviy hamda funksional xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, o'zbek tilidagi uch a'zoli va ingliz tilidagi ko'p a'zoli graduonimik qatorlarning umumiy hamda farqli jihatlari aniqlanib, ularning tilning kognitiv va lingvomadaniy tizimidagi o'rni asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari graduonimiya hodisasining universal va milliy xususiyatlarini aniqlash hamda qiyosiy tilshunoslik doirasidagi nazariy qarashlarni boyitishga xizmat qiladi.*

Kalit so'zlar*: graduonimiya, graduonimik qator, semantik darajalanish, payt ravishlari, siklik graduonimiya, chastotalik, intensivlik, qiyosiy-semantik tahlil, o'zbek tili, ingliz tili.*

ВЫРАЖЕНИЕ ГРАДУОНИМИЧЕСКИХ РЯДОВ В ЯЗЫКЕ И ИХ СОПОСТАВИТЕЛЬНО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ

Аннотация. *В данной статье проводится сопоставительно-семантический анализ градуонимических рядов в узбекском и английском языках. Рассматриваются структурные и функциональные особенности языковых единиц, выражающих временные, частотные, интенсивные и цик-*